

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

«07» / 06 2024 р.

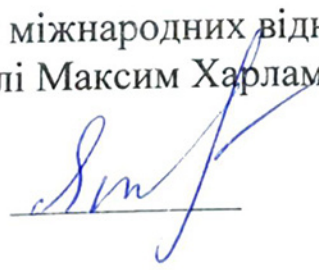
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

Тема: «ВСТУП УКРАЇНИ ДО НАТО: ОЦІНКИ МОЖЛИВОСТЕЙ ТА РЕАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ»

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 407 групи, Пилаєва Анастасія Владиславівна

Керівник: професор кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій студій, к.політ.н., професор Ялі Максим Харлампійович

Нормоконтролер:

Максим ЯЛІ

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Історичні передумови та розвиток відносин України з НАТО.....	6
1.1 Історичні аспекти співпраці України з НАТО.....	6
1.2 Політичні та правові основи відносин між Україною та НАТО.....	15
РОЗДІЛ 2. Сучасний стан відносин між Україною та НАТО.....	27
2.1 Аналіз сучасних програм та ініціатив співпраці.....	27
2.2 Оцінка виконання Україною вимог та стандартів НАТО	33
РОЗДІЛ 3. Політичні, економічні та військові аспекти можливого вступу України до НАТО.....	37
3.1 Політичний контекст та внутрішньополітичні чинники.....	37
3.2 Сценарний аналіз вступу України до НАТО.....	48
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми. Вступ України до НАТО є однією з найбільш обговорюваних тем в сучасному українському політичному дискусії. Це питання має величезне значення як для національної безпеки України, так і для стабільності та безпеки у всій Європі. Актуальність цієї теми зумовлена декількома ключовими факторами, які визначають геополітичне, безпекове та соціально-політичне значення потенційного приєднання України до Північноатлантичного альянсу.

Україна знаходиться на межі між Сходом і Заходом, і її інтеграція до НАТО матиме значний вплив на геополітичний баланс сил у регіоні. Вступ України до Альянсу може змінити стратегічну карту Європи, посилити стабільність у Чорноморському регіоні та зміцнити східний фланг НАТО. Це також матиме важливі наслідки для стримування російської експансії та підвищення безпеки європейських країн.

Відносини між Україною та НАТО мають тривалу історію, що почалася ще на початку 1990-х років, після розпаду Радянського Союзу. Відтоді вони розвивалися і трансформувалися, відображаючи зміну геополітичної ситуації, внутрішньополітичних процесів в Україні та еволюцію самої НАТО.

З початку військової агресії Росії проти України в 2014 році, питання національної безпеки і оборони стало пріоритетним для української держави. Вступ до НАТО розглядається як важливий крок для забезпечення безпеки і суверенітету України. 10 березня 2018 року Україна офіційно закріпила курс на інтеграцію до НАТО в Конституції. Це демонструє послідовність державної політики і прагнення досягти високих стандартів у сферах безпеки та оборони. Для набуття членства у НАТО, Україні необхідно провести масштабні реформи у військовій та безпековій сферах. Дослідження цих реформ та їх впливу на готовність України до вступу в НАТО є важливою складовою актуальності теми. Питання вступу України до НАТО є важливим не тільки для самої України, але й для країн-членів Альянсу, які розглядають Україну як

потенційного союзника у стримуванні агресії з боку Росії. Важливо оцінити рівень міжнародної підтримки та готовності Альянсу прийняти Україну.

Ситуація в Чорноморському регіоні та загалом у Східній Європі є нестабільною. Також, вступ до НАТО може мати значний вплив на економічний розвиток та соціальну стабільність в Україні. Інтеграція до НАТО сприятиме зміцненню економічних зв'язків з країнами Альянсу та залученню іноземних інвестицій.

Актуальність теми вступу України до НАТО обумовлена необхідністю забезпечення національної безпеки, зміцнення геополітичних позицій та проведення реформ, що сприяють демократичному розвитку країни. Це питання має стратегічне значення не лише для України, а й для всієї Європи, оскільки його вирішення вплине на майбутню безпеку та стабільність у регіоні. І найважливішим на сьогоднішній день є припинення російської агресії на території України, тому вступ до НАТО є дуже важливим аспектом для цього.

Мета дослідження: дослідити можливості, виклики та перспективи вступу України до НАТО, аналізуючи геополітичний контекст, політичні та безпекові вимоги.

Об'єктом дослідження: є Україна як держава, яка прагне вступити до НАТО, та взаємодія між Україною і НАТО в контексті оцінки можливостей та перспектив членства.

Предмет дослідження: є процеси та фактори, що впливають на можливість і перспективи вступу України до НАТО.

Завдання дослідження:

- Розробити аналіз історичних передумов та розвитку відносин між Україною та НАТО;
- Проаналізувати оцінку сучасного стану відносин між Україною та НАТО;

- Визначити оцінку виконання Україною вимог та стандартів НАТО;
- Визначити основні політичні, економічні та військові фактори, що впливають на можливість вступу України до НАТО;
- Проаналізувати позиції країн-членів НАТО щодо вступу України;
- Розробити сценарний аналіз вступу України до НАТО.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури та публіцистики, історичний метод, SWOT-аналіз, порівняльний аналіз, метод побудови сценаріїв.

Практична цінність: Дослідження може надати обґрунтовані рекомендації щодо подальших кроків та стратегій, які сприятимуть інтеграції України до НАТО.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З НАТО

1.1. Історичні аспекти співпраці України з НАТО

Здобуття Україною незалежності у 1991 році відкрило нову сторінку в її історії, позначену прагненням до інтеграції з євроатлантичними структурами, й зокрема, з Північноатлантичним альянсом (НАТО). Цей шлях розпочався з перших кроків, спрямованих на налагодження співпраці та закладання фундаменту для майбутнього членства.

У 1992 році Україна приєдналася до Ради північноатлантичного співробітництва (РПАС), що стало першим офіційним кроком до співпраці з НАТО. Це дозволило встановити дипломатичні відносини з Альянсом, що сприяло подальшому розширенню зв'язків між Україною та НАТО. Також у цей період Україна розпочала участь у миротворчих місіях під егідою НАТО, що стало значущим кроком у зміцненні її міжнародної ролі та внеску в глобальну безпеку [3].

У 1994 році Україна приєдналася до програми "Партнерство заради миру" (ПЗМ), що значно розширило можливості для співпраці з НАТО у сфері оборони та безпеки. Участь у цій програмі дозволила Україні взяти участь у перших спільних військових навчаннях з країнами НАТО, що допомогло зміцнити оборонні можливості та підвищити рівень взаємодії з арміями країн-членів НАТО.

У 1997 році було підписано Хартію про особливе партнерство між Україною та НАТО, яка визначила стратегічний характер відносин та окреслила напрямки поглибленої співпраці. Цей документ став важливим кроком у встановленні міцних зв'язків між Україною та Альянсом. У тому ж році було створено Комісію Україна-НАТО (КУН) як основного координаційного органу співпраці. Україна вперше офіційно оголосила про свої прагнення до членства в НАТО, що стало важливим сигналом для міжнародної спільноти щодо її стратегічного курсу.

У 2002 році Україна успішно завершила перший етап ПДЧ та отримала Поглиблений план дій (ПЗД), який окреслював більш детальні кроки на шляху

до членства. Цей план став дорожньою картою для України, визначаючи конкретні заходи, які необхідно було здійснити для досягнення членства в НАТО. У цей період Україна активно брала участь у миротворчих операціях НАТО в Афганістані та Косово, що підкреслювало її відданість справі міжнародної безпеки [11;49,с.42].

У 2004 році Україна досягла значного прогресу у виконанні ПЗД, що було підтверджено під час Стамбульського саміту НАТО. Під час цього саміту Україна отримала запрошення на членство в НАТО, але через політичні суперечки в країні це запрошення не було формально прийняте. Незважаючи на це, процес реформ продовжувався, і Україна продовжувала інтеграцію зі структурами НАТО.

На Бухарестському саміті НАТО 2008 року Україна отримала чітке зобов'язання щодо членства в Альянсі у майбутньому. Цей крок став важливим підтвердженням відданості країн-членів НАТО підтримувати Україну на її шляху до членства. Україна продовжувала реформи, спрямовані на відповідність стандартам НАТО, зокрема у сфері оборони та безпеки.

У період з 2010 до 2013 року співпраця з НАТО дещо сповільнилася через внутрішньополітичні події в Україні. Проте, навіть у цей період, Україна продовжувала брати участь у миротворчих місіях НАТО та спільних військових навчаннях, що дозволяло зберігати рівень взаємодії з Альянсом.

У 2014 році, після російської анексії Криму та початку війни на сході України, співпраця з НАТО значно активізувалася. Україна отримала суттєву допомогу від НАТО у сфері безпеки та оборони, що включало постачання військової техніки, навчання військових та консультації з питань реформування оборонного сектору. НАТО також розширило свою присутність у Східній Європі, зокрема й біля кордонів України, що мало на меті стримування агресії з боку Росії [6].

У 2015 році Україна прийняла нову Стратегію оборонної реформи, яка чітко орієнтована на стандарти НАТО. Ця стратегія включала заходи з модер-

нізації Збройних сил України, підвищення ефективності командування та управління, а також зміцнення обороноздатності країни. Україна також отримала Комплексний пакет допомоги НАТО (СВР) для посилення своїх оборонних можливостей. Цей пакет включав широкий спектр заходів, спрямованих на підтримку оборонного сектору України, зокрема, технічну допомогу, навчання військових та консультації з питань реформ.

У 2016 році Україна отримала статус "енергетично безпечної країни" від НАТО. Це стало важливим визнанням досягнень України у сфері енергетичної безпеки та її ролі в забезпеченні стабільності в регіоні. Статус "енергетично безпечної країни" підкреслював важливість України як партнера НАТО у сфері енергетичної безпеки.

У 2020 році Україна отримала статус Enhanced Strategic Partnership (ESP) від НАТО, що стало визнанням її ролі у забезпеченні євроатлантичної безпеки. Цей статус дозволив Україні брати участь у широкому спектрі програм та ініціатив Альянсу, включаючи спільні навчання, обмін розвідувальною інформацією та консультації з питань оборонної політики. Це зміцнило стратегічне партнерство між Україною та НАТО та сприяло підвищенню безпеки в регіоні.

Російська повномасштабна агресія проти України, яка розпочалася у 2022 році, стала каталізатором для подальшого зближення з НАТО. Військові дії Росії створили безпрецедентну загрозу для безпеки України та всього регіону. У відповідь на цю агресію, НАТО значно посилило свою підтримку України, надаючи військову, фінансову та гуманітарну допомогу. Крім того, Альянс активізував політичну підтримку, засудивши дії Росії та підтвердивши свою відданість принципам територіальної цілісності та суверенітету України.

В умовах повномасштабної війни Україна зробила рішучий крок, подавши заявку на членство в НАТО у 2022 році. Це рішення було зумовлене необхідністю забезпечення довгострокової безпеки та стабільності країни. Членство в НАТО стало стратегічною метою України, яка прагне інтегруватися у

систему колективної безпеки та отримати гарантії захисту від зовнішніх загроз. Подання заявки стало потужним політичним сигналом, що підтверджує рішучість України у прагненні до євроатлантичної інтеграції.

Таким чином, з моменту здобуття незалежності у 1991 році Україна зробила значні кроки на шляху до інтеграції з НАТО. Встановлення дипломатичних відносин, участь у миротворчих місіях, приєднання до програм "Партнерство заради миру" та виконання Планів дій щодо членства стали важливими етапами цього процесу. Незважаючи на внутрішні політичні виклики та зовнішню агресію, Україна продовжувала рухатися у напрямку до членства в НАТО, здійснюючи необхідні реформи та зміцнюючи свої оборонні можливості [25,с.67;26].

Сьогодні Україна залишається стратегічним партнером НАТО, і процес інтеграції продовжується. Альянс надає Україні значну підтримку у сфері безпеки та оборони, сприяючи зміцненню її обороноздатності та стійкості перед зовнішніми загрозами. Україна, у свою чергу, продовжує реформи, спрямовані на відповідність стандартам НАТО, демонструючи відданість принципам колективної безпеки та міжнародного співробітництва.

Відносини України з Північноатлантичним Альянсом (НАТО) завжди були предметом великої уваги як в Україні, так і на міжнародній арені. Від моменту здобуття незалежності у 1991 році Україна пройшла довгий та складний шлях, сповнений як періодів співпраці, так і напруження. У цьому контексті ключовими подіями стали Помаранчева революція 2004 року та Революція Гідності 2014 року, а також російська агресія у 2014 та 2022 роках. Ці моменти істотно вплинули на динаміку відносин України з НАТО, визначаючи напрями подальшого розвитку та інтеграції України в євроатлантичний простір.

Помаранчева революція 2004 року, яка стала відповіддю на масові фальсифікації під час президентських виборів, продемонструвала сильне прагнення українського народу до демократії та євроінтеграції. Цей рух мав знач-

ний вплив на зовнішню політику України, включаючи відносини з НАТО. Після революції новий уряд на чолі з Віктором Ющенком задекларував чіткий курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Були підписані важливі угоди з НАТО, включаючи Інтенсифікований діалог з питань членства. Однак, внутрішні політичні розбіжності та потужна проросійська опозиція заважали швидкому просуванню цього курсу [12].

Революція Гідності 2014 року стала ще одним поворотним моментом у відносинах України з НАТО. Ці події викликали значну підтримку з боку західних країн та міжнародних організацій, включаючи НАТО. Після втечі президента Віктора Януковича, нове керівництво України під керівництвом Петра Порошенка знову заявило про свій намір інтегруватися в європейські та євроатлантичні структури. Проте, ситуація ускладнилася через російську агресію, яка розпочалася з анексії Криму та продовжилася військовими діями на сході України.

Російська агресія проти України у 2014 році стала найсерйознішим викликом для відносин України з НАТО. Ця агресія не лише загрожувала територіальній цілісності та суверенітету України, але й ставила під сумнів безпеку та стабільність у Європі. У відповідь на ці дії НАТО розгорнуло комплекс заходів для підтримки України. Були введені санкції проти Росії, які мали на меті економічно ізолювати її та змусити відмовитися від агресивної політики. Також були посилені можливості колективної оборони Альянсу у Східній Європі, що включало розгортання додаткових військових підрозділів у країнах Балтії та Польщі.

У 2022 році російська агресія проти України досягла нового піку, коли Росія розпочала повномасштабне вторгнення. Це стало викликом не лише для України, але й для всього міжнародного порядку. Реакція НАТО була рішучою і швидкою: Альянс надав Україні значну військову та фінансову допомогу, включаючи постачання озброєння та амуніції, тренування військових, а також

гуманітарну допомогу для населення, яке постраждало від війни. Запроваджені санкції проти Росії були посилені, що включало обмеження на експорт технологій, фінансові санкції та інші економічні заходи.

Одним із важливих аспектів подолання кризових моментів у відносинах України з НАТО стало зміцнення внутрішньої політичної єдності в Україні. Після Революції Гідності українське суспільство продемонструвало неабияку згуртованість у прагненні до європейської та євроатлантичної інтеграції. Це стало важливим фактором, який сприяв подоланню внутрішніх політичних розбіжностей та забезпеченню стабільності у країні.

Важливу роль у розвитку відносин України з НАТО відіграли реформи, здійснені в Україні. Протягом останніх років Україна здійснила низку реформ, спрямованих на зміцнення демократичних інституцій, верховенства права та боротьбу з корупцією. Ці реформи сприяли підвищенню довіри до України з боку НАТО та інших міжнародних партнерів. Зокрема, було проведено реформи у секторі оборони, які мали на меті наблизити стандарти української армії до стандартів НАТО. Це включало модернізацію озброєння, покращення системи управління військами та підвищення рівня підготовки військовослужбовців [16].

Крім того, Україна активно брала участь у різноманітних навчаннях та місіях під егідою НАТО, що дозволило українським військовим отримати цінний досвід та покращити свої навички. Співпраця у військовій сфері включала також спільні навчання, обмін інформацією та координацію зусиль у боротьбі з гібридними загрозами, які стали одним із ключових викликів сучасності.

Одним із найбільш вагомих досягнень у відносинах України з НАТО стало підписання у 2017 році Угоди про поглиблене партнерство, яка заклала основи для подальшої інтеграції України в Альянс. Ця угода передбачала розширення співпраці у військовій, політичній та економічній сферах, а також зміцнення спільної безпеки. Важливою складовою цієї угоди стала підтримка реформ в Україні, яка мала на меті забезпечити стабільність та розвиток країни.

Російська агресія також створила нові можливості для співпраці України з НАТО. Україна продемонструвала свою готовність захищати свою свободу та незалежність, а також здобула цінний досвід ведення бойових дій проти російської армії. Це дозволило Україні підвищити свій військовий потенціал та здобути визнання з боку міжнародної спільноти.

Незважаючи на численні виклики та труднощі, відносини України з НАТО продовжують розвиватися у позитивному напрямку. У цьому контексті важливу роль відіграють не лише політичні та військові аспекти співпраці, але й економічні та культурні зв'язки. Спільні проекти у сфері науки, освіти та культури сприяють зміцненню взаєморозуміння та довіри між Україною та країнами-членами НАТО. Співпраця з НАТО стала ключовим фактором у забезпеченні безпеки та стабільності України, а також у реалізації її євроатлантичних прагнень. Подальший розвиток цих відносин залежить від успішності продовження реформ, зміцнення демократичних інституцій та збереження внутрішньої політичної стабільності. У цьому контексті важливо забезпечити подальшу підтримку з боку міжнародних партнерів та продовжити активну участь у спільних проєктах та ініціативах під егідою НАТО [48,с.35].

У підсумку, відносини України з НАТО протягом історії переживали періоди як співпраці, так і напруження. Кризові моменти, такі як політичні зміни в Україні та реакція на російську агресію, викликали серйозні виклики для обох сторін. Однак, завдяки рішучій підтримці України з боку НАТО, внутрішньополітичній єдності та здійсненню важливих реформ, Україна змогла подолати ці виклики та зміцнити свої позиції на міжнародній арені.

Відносини між Україною та НАТО є багатовекторними та еволюціонували протягом останніх трьох десятиліть під впливом політичних, економічних та безпекових факторів. У цьому контексті важливо розглянути, як змінювалися ці відносини за часів різних президентів України, враховуючи специфіку кожного періоду, стратегії та зовнішньополітичні пріоритети кожного президента.

Період президентства Леоніда Кравчука (1991-1994) був ознаменований встановленням незалежності України та перших кроків у міжнародній політиці. З моменту здобуття незалежності Україна почала активно шукати нові шляхи забезпечення своєї національної безпеки, а також зміцнення суверенітету. Відносини з НАТО на початковому етапі мали здебільшого інформаційний та консультативний характер. Важливим кроком стало приєднання України до Північноатлантичної ради співпраці в 1991 році. Це стало першим кроком до інтеграції України в європейську систему безпеки. У цей період були встановлені контакти з керівництвом Альянсу, проведені перші спільні заходи та консультації щодо питань безпеки.

Леонід Кучма (1994-2005) активно просував ідею євроатлантичної інтеграції України, що стало важливим аспектом його зовнішньої політики. У 1997 році був підписаний Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО, що стало основоположним документом у відносинах між сторонами. Цей документ закріпив основи співпраці та передбачав регулярні консультації з питань безпеки, оборони та політичної співпраці. Важливим елементом цього періоду стала участь України в Програмі Партнерство заради миру (PfP), яка дозволила Україні активно брати участь у навчаннях та операціях під егідою НАТО. Під час президентства Кучми Україна також брала участь у миротворчих місіях Альянсу на Балканах, що сприяло зміцненню відносин з НАТО.

З приходом до влади Віктора Ющенка (2005-2010) курс на євроатлантичну інтеграцію України набув ще більшого імпульсу. Одним з ключових моментів цього періоду стало прагнення України отримати План дій щодо членства в НАТО (MAP). Важливим кроком стало підписання у 2008 році Декларації Бухарестського саміту, де було зазначено, що Україна (разом з Грузією) стане членом НАТО, але без визначення конкретних термінів. Однак, внутрішньополітичні труднощі та супротив Росії перешкоджали швидкому просуванню в цьому напрямку. У 2009 році Україна та НАТО підписали Річну національну програму (ANP), що мала на меті сприяти глибшій інтеграції України в структуру Альянсу через реформи в оборонному секторі та інших сферах.

Період президентства Віктора Януковича (2010-2014) ознаменувався значними змінами у зовнішньополітичному курсі України. Янукович оголосив про позаблоковий статус країни, що фактично означало заморожування євроатлантичної інтеграції. У 2010 році Верховна Рада України ухвалила закон про засади внутрішньої та зовнішньої політики, який закріпив позаблоковий статус України. У цей період співпраця з НАТО зосереджувалася переважно на технічних та гуманітарних аспектах, включаючи спільні навчання та миротворчі місії, однак політичний діалог був значно обмежений [4].

Після Революції гідності та втечі Віктора Януковича у 2014 році, в.о. президента Олександр Турчинов, а згодом обраний президент Петро Порошенко (2014-2019) відновили курс на євроатлантичну інтеграцію. Анексія Криму Росією та конфлікт на сході України стали каталізаторами для поглиблення співпраці з НАТО. У 2014 році Україна відмовилася від позаблокового статусу, що відкрило шлях до більш тісної взаємодії з Альянсом. Було підписано ряд важливих угод, включаючи Меморандум про взаєморозуміння щодо Логістичного підтримки між Україною та НАТО. Важливим елементом стала підтримка з боку НАТО у реформуванні Збройних Сил України та підвищенні обороноздатності країни.

З приходом до влади Володимира Зеленського (з 2019 року), курс на інтеграцію з НАТО зберігся. Одним з ключових аспектів стало прагнення отримати План дій щодо членства (MAP), що продовжує залишатися важливим пріоритетом зовнішньої політики України. Продовжується активна співпраця з НАТО у військовій сфері, реформах сектору оборони та безпеки, а також у контексті протидії гібридним загрозам. Зеленський також наголошує на важливості підтримки з боку НАТО у контексті російської агресії та необхідності колективної безпеки.

Підсумовуючи, відносини між Україною та НАТО зазнали значних змін під впливом політичних подій, безпекових викликів та стратегічних пріоритетів кожного президента України. Від початкових консультативних та інформаційних контактів у період Кравчука, через активне прагнення до інтеграції та

участі в миротворчих операціях за Кучми, до активного прагнення отримати План дій щодо членства за Ющенка. За Януковича відносини були фактично заморожені через позаблоковий статус. Відновлення курсу на євроатлантичну інтеграцію почалося з приходом до влади Порошенка після Революції гідності, і цей курс зберігається до сьогодні за президентства Зеленського. З кожним новим етапом ці відносини стають все більш глибокими та комплексними, відображаючи зміни у внутрішній та зовнішній політиці України, а також реагуючи на зростаючі виклики безпеці в регіоні.

1.2. Політичні та правові основи відносин між Україною та НАТО

Україна і НАТО встановили міцну правову основу для співпраці, яка складається з ряду договорів та угод, укладених протягом багатьох років. Ці документи визначають рамки співробітництва, встановлюють пріоритети і напрями діяльності, а також закріплюють взаємні зобов'язання сторін. Одним із ключових документів, що окреслює стратегічний характер відносин між Україною та Альянсом, є Хартія про особливе партнерство, підписана 9 липня 1997 року. Цей документ має фундаментальне значення, проголошуючи спільні цінності та прагнення України та НАТО до демократії, верховенства права та європейської безпеки.

Хартія окреслює широке поле співпраці, яке охоплює політичні, оборонні, економічні, гуманітарні та інші сфери. Одним із ключових положень Хартії є регулярні консультації на всіх рівнях, включаючи зустрічі глав держав та урядів, міністрів закордонних справ та оборони. Це дозволяє забезпечити постійний діалог між Україною та НАТО, що сприяє поглибленню взаєморозуміння та зміцненню довіри.

Крім того, Хартія передбачає участь України в програмах НАТО "Партнерство заради миру" та "Індивідуальне партнерство". Ці програми створюють платформу для спільних навчань та тренувань, що дозволяє Україні отримувати досвід та знання від своїх партнерів по Альянсу. Обмін інформацією та досвідом є важливим аспектом співпраці, який сприяє підвищенню обороноздатності України та її готовності до реагування на різні загрози.

Одним із важливих напрямків співпраці є економічна реформа та розвиток. НАТО сприяє інвестиціям в Україну, що дозволяє зміцнити її економіку та забезпечити сталий розвиток. Економічна стабільність є важливим фактором для забезпечення національної безпеки, тому співпраця в цій сфері має стратегічне значення.

Гуманітарне співробітництво також є важливим аспектом Хартії. Україна та НАТО співпрацюють у сфері ліквідації наслідків стихійних лих, миротворчих операцій та інших гуманітарних місій. Це дозволяє забезпечити ефективну допомогу в разі надзвичайних ситуацій та сприяє зміцненню гуманітарних зв'язків між Україною та країнами-членами НАТО.

Річна національна програма (РНП) є щорічним планом співпраці між Україною та НАТО, який конкретизує цілі та завдання, визначені в Хартії про особливе партнерство. РНП складається з кількох компонентів, серед яких політичний діалог, участь у засіданнях НАТО, а також співпраця у сфері реформ та демократизації. Вона охоплює також участь у програмах НАТО "Партнерство заради миру" та "Індивідуальне партнерство", спільні навчання та тренування, обмін інформацією та досвідом.

Політичний діалог між Україною та НАТО є важливим компонентом РНП. Він забезпечує постійний обмін думками та позиціями з ключових питань міжнародної та регіональної безпеки. Участь України у засіданнях НАТО дозволяє їй бути в курсі останніх тенденцій та розвитку подій у сфері безпеки, а також сприяє поглибленню співпраці з країнами-членами Альянсу.

Співпраця у сфері реформ та демократизації є ще одним важливим аспектом РНП. НАТО підтримує Україну у впровадженні необхідних реформ для зміцнення демократичних інститутів та забезпечення верховенства права. Це включає реформи в секторі безпеки та оборони, що є ключовими для забезпечення стабільності та безпеки країни.

Економічний компонент РНП передбачає участь у програмах НАТО з економічної реформи та розвитку. НАТО сприяє інвестиціям в Україну, що дозволяє зміцнити її економіку та забезпечити сталий розвиток. Економічна

стабільність є важливим фактором для забезпечення національної безпеки, тому співпраця в цій сфері має стратегічне значення.

Гуманітарний компонент РНП включає співпрацю у сфері ліквідації наслідків стихійних лих, миротворчих операцій та інших гуманітарних місій. Це дозволяє забезпечити ефективну допомогу в разі надзвичайних ситуацій та сприяє зміцненню гуманітарних зв'язків між Україною та країнами-членами НАТО [5].

РНП затверджується Комісією Україна-НАТО (КУН), яка є головним органом координації співпраці між Україною та Альянсом. КУН складається з представників України та країн-членів НАТО і збирається регулярно для обговорення поточних питань співпраці та визначення пріоритетів на майбутнє. Це дозволяє забезпечити ефективне управління співпрацею та своєчасне реагування на виклики та загрози.

Тобто, можна виділити такі основні положення Хартії:

1) Основні принципи: поважання суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України; дотримання принципів демократії, верховенства права та прав людини.

2) Політичний діалог: регулярні зустрічі на високому рівні для обговорення питань, що становлять взаємний інтерес, зокрема безпекові питання.

3) Співробітництво у сфері безпеки та оборони: сприяння розвитку збройних сил України та їхньої сумісності з силами НАТО, участь України в миротворчих операціях під егідою НАТО.

4) Реформи: підтримка НАТО реформ у секторі безпеки та оборони України, зокрема через надання дорадчої допомоги та проведення навчань.

5) Співпраця у сфері науки і технологій: сприяння спільним дослідженням та обміну технологіями.

Ця Хартія є основою для розвитку подальших відносин та співробітництва між Україною та НАТО, спрямованого на зміцнення безпеки і стабільності в євроатлантичному регіоні.

Крім Хартії про особливе партнерство та РНП, Україна та НАТО уклали низку інших договорів та угод, які регулюють співпрацю в конкретних сферах. Одним із таких документів є Угода про статус сил (1952), яка визначає правовий статус збройних сил, цивільного персоналу та членів їхніх сімей країн-членів НАТО, які перебувають на території України. Цей документ є ключовим для забезпечення юридичних гарантій та захисту прав військовослужбовців НАТО, що сприяє більш тісному співробітництву та взаємодії між військовими структурами.

Іншим важливим документом є Меморандум про підтримку операцій НАТО з боку України, укладений у 2002 році. Він визначає механізм надання Україною підтримки операціям НАТО, включаючи логістичне забезпечення, медичну допомогу, технічну підтримку та інші види допомоги. Цей документ відображає готовність України активно сприяти миротворчим та стабілізаційним операціям НАТО, що є важливим елементом загальної стратегії Альянсу щодо забезпечення міжнародної безпеки.

Загалом, основні положення меморандуму включають:

1) Підтримка операцій НАТО: Україна надає свої сили та засоби для підтримки операцій НАТО, включаючи військовий персонал, техніку, логістичну підтримку, транспорт та інші ресурси.

2) Військова співпраця: Українські збройні сили беруть участь у спільних військових навчаннях і тренуваннях з силами НАТО для підвищення взаємодії та сумісності.

3) Миротворчі місії: Українські військові підрозділи можуть бути залучені до миротворчих місій під егідою НАТО, зокрема у регіонах, де необхідна стабілізація та підтримка миру.

4) Оперативне планування: Українські представники беруть участь у плануванні та координації операцій НАТО, що дозволяє забезпечити ефективну взаємодію та оперативну готовність.

5)Логістична підтримка: Україна надає логістичну підтримку операціям НАТО, включаючи забезпечення транспорту, постачання матеріалів і техніки, медичну допомогу та інші необхідні послуги.

Угода про транзит військових вантажів через територію України, укладена у 2004 році, є ще одним прикладом тісної співпраці між Україною та НАТО. Вона регулює порядок транзиту військових вантажів, техніки та персоналу НАТО через українську територію, що сприяє оперативності та ефективності військових операцій Альянсу.

З угоди про транзит військових вантажів,можу виокремити такі головні аспекти:

1)Транзитні коридори: визначення маршрутів та коридорів для транзиту військових вантажів через територію України. Це включає як автомобільні, так і залізничні та авіаційні маршрути.

2)Типи вантажів: військові вантажі, які можуть транспортуватися через територію України, включають військову техніку, озброєння, амуніцію, медичне обладнання та інші матеріали, необхідні для проведення операцій НАТО.

3)Умови транспортування: встановлення умов та процедур для транспортування вантажів, включаючи вимоги до безпеки, митного оформлення, перевірок та супроводу вантажів.

4) Взаємодія з українськими органами: співпраця між НАТО та українськими органами влади, включаючи митні, прикордонні та транспортні служби, для забезпечення безперешкодного транзиту вантажів.

5)Фінансові аспекти: врегулювання фінансових питань, пов'язаних з транзитом вантажів, включаючи оплату послуг та відшкодування витрат, пов'язаних з транспортними та логістичними операціями.

6)Захист та безпека: забезпечення належного рівня захисту та безпеки військових вантажів під час їх транспортування через територію України, включаючи супровід з боку військових та правоохоронних органів.

Ця угода є важливим елементом логістичної підтримки НАТО та демонструє готовність України сприяти міжнародній безпеці та стабільності.

Співпраця у сфері науки та технологій є ще одним важливим напрямом взаємодії між Україною та НАТО. У рамках Програми наукового партнерства між ними на розвиток інноваційних технологій у сфері оборони та безпеки. Це включає спільні дослідження, обмін науковими знаннями та технологіями, а також участь українських науковців у міжнародних конференціях та семінарах. Така співпраця сприяє підвищенню наукового потенціалу України та інтеграції її наукової спільноти до міжнародної системи безпеки.

Угода про співпрацю у сфері кібербезпеки, підписана між Україною та НАТО, є ще одним важливим документом, який регулює співробітництво у цій критичній сфері. Вона передбачає обмін інформацією про кіберзагрози, спільні тренування та навчання, а також технічну підтримку з боку НАТО для зміцнення кібербезпеки України. Така співпраця є особливо важливою в умовах зростаючих кіберзагроз та необхідності захисту критичної інфраструктури [23].

Співпраця у сфері оборонної промисловості також є важливим аспектом взаємин між Україною та НАТО. У рамках цієї співпраці, українські оборонні підприємства отримують можливість брати участь у міжнародних тендерах на поставку озброєнь та військової техніки, що сприяє модернізації та розвитку оборонного сектору України. Крім того, така співпраця дозволяє Україні інтегруватися у систему колективної безпеки НАТО та підвищити свою обороноздатність.

Не менш важливою є співпраця у сфері підготовки військових кадрів. Українські військовослужбовці мають можливість проходити навчання та тренування в навчальних закладах НАТО, що сприяє підвищенню їхньої кваліфікації та професійного рівня. Така підготовка включає як теоретичні курси, так і практичні тренування, що дозволяє українським військовим опанувати сучасні методики та стандарти ведення бойових дій.

Україна також активно бере участь у миротворчих операціях під егідою НАТО, що є важливим елементом її зовнішньої політики та внеском у забезпечення міжнародної безпеки. Участь у таких операціях дозволяє Україні зміцнювати свої позиції на міжнародній арені, набувати досвіду у вирішенні конфліктних ситуацій та сприяти стабілізації регіонів, де проводяться миротворчі місії.

Співпраця у сфері науки та технологій, підготовки військових кадрів та участь у миротворчих операціях є важливими елементами взаємодії між Україною та НАТО. Вони сприяють підвищенню обороноздатності України, зміцненню її позицій на міжнародній арені та інтеграції у систему колективної безпеки Альянсу. Окрім того, варто зазначити, що співпраця з НАТО має велике значення для реформування українського оборонного сектору та впровадження сучасних стандартів у військовій сфері. Це включає модернізацію збройних сил, підвищення ефективності управління оборонними ресурсами та покращення умов служби для військовослужбовців.

Науково-дослідні проекти, що реалізуються у рамках співпраці з НАТО, сприяють розвитку інноваційних технологій, які можуть бути використані як у військовій, так і у цивільній сфері. Це включає розробку нових матеріалів, інформаційних технологій, засобів зв'язку та інших технологій, що мають важливе значення для забезпечення національної безпеки та розвитку економіки України [10].

Співпраця у сфері кібербезпеки є особливо актуальною в умовах зростаючих кіберзагроз та необхідності захисту критичної інфраструктури. Обмін інформацією про кіберзагрози, спільні тренування та технічна підтримка з боку НАТО допомагають Україні зміцнити свою кібербезпеку та протистояти сучасним викликам у цій сфері. Підготовка військових кадрів є важливим аспектом співпраці, оскільки дозволяє українським військовослужбовцям опанувати сучасні методики та стандарти ведення бойових дій, що сприяє підвищенню їхньої кваліфікації та професійного рівня. Навчання та тренування у навчальних закладах НАТО забезпечують українським військовим можливість

набувати досвіду та знань, необхідних для ефективного виконання завдань у сучасних умовах.

Участь України у миротворчих операціях під егідою НАТО є важливим внеском у забезпечення міжнародної безпеки та стабільності. Це дозволяє Україні зміцнювати свої позиції на міжнародній арені, набувати досвіду у вирішенні конфліктних ситуацій та сприяти стабілізації регіонів, де проводяться миротворчі місії. Така діяльність сприяє також покращенню іміджу України як надійного партнера та активного учасника міжнародних зусиль з підтримання миру.

Загалом, співпраця України з НАТО є багатогранною та охоплює широкий спектр напрямів. Вона ґрунтується на міцній правовій основі, що складається з низки договорів та угод, укладених протягом багатьох років. Хартія про особливе партнерство та Річна національна програма є основоположними документами, які визначають стратегічні рамки співробітництва. Важливу роль відіграють також інші угоди, такі як Угода про статус сил, Меморандум про підтримку операцій НАТО, Угода про транзит військових вантажів та угоди у сфері кібербезпеки та оборонної промисловості [25].

Євроатлантична інтеграція та членство в НАТО визначені як стратегічні пріоритети зовнішньої політики України в низці основоположних політичних та стратегічних документах. Ці документи відображають не лише прагнення України до більшої безпеки та стабільності, але й бажання інтеграції у міжнародну спільноту демократичних країн.

Першим важливим документом є Стратегія національної безпеки України, затверджена у 2021 році. Цей документ визначає НАТО як ключового партнера у забезпеченні євроатлантичної безпеки та підкреслює прагнення України до членства в Альянсі. У стратегії чітко зазначено, що членство в НАТО є одним з головних напрямків зовнішньої політики України, спрямованим на забезпечення національної безпеки та захист державного суверенітету.

Воєнна доктрина України також відіграє ключову роль у визначенні пріоритетів у співпраці з НАТО. У ній НАТО визначено як організацію, з якою

Україна співпрацює для протидії воєнним загрозам та забезпечення власної безпеки. Ця доктрина передбачає участь України у спільних військових навчаннях, миротворчих операціях та отримання допомоги від НАТО у модернізації збройних сил України.

Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо курсу на членство України в Організації Північноатлантичного договору", прийнятий у 2021 році, закріплює прагнення України до членства в НАТО на законодавчому рівні. Цей закон підтверджує стратегічну мету України інтегруватися в євроатлантичний безпековий простір та зміцнити свої оборонні спроможності через співпрацю з НАТО.

Українські лідери неодноразово робили чіткі та недвозначні заяви про прагнення країни до членства в НАТО. Президент Володимир Зеленський підкреслює, що Україна має стати членом НАТО, і це закріплено в Конституції. Міністр закордонних справ Дмитро Кулеба називає членство в НАТО стратегічною метою України, яка є питанням національної безпеки та майбутнього країни. Голова Верховної Ради Руслан Стефанчук також заявляє, що вступ України до НАТО є запорукою миру та стабільності в Європі.

Крім політичних заяв, прагнення України до членства в НАТО чітко відображено в низці стратегічних документів. Стратегія національної безпеки України визначає членство в НАТО як ключовий пріоритет зовнішньої політики та окреслює кроки, необхідні для його досягнення. Річна національна програма з підготовки до членства України в НАТО встановлює конкретні заходи, які Україна вживає для виконання необхідних критеріїв членства в Альянсі. План дій щодо виконання рекомендацій Комісії Україна-НАТО визначає конкретні кроки, які Україна здійснює для виконання рекомендацій Комісії, які є ключовим інструментом підготовки до членства в Альянсі [24].

Україна активно співпрацює з НАТО в різних сферах, зокрема у сфері оборони та безпеки. Україна бере участь у миротворчих місіях НАТО, проводить спільні військові навчання та отримує допомогу від НАТО у модернізації своїх збройних сил. Це включає як технічну допомогу, так і обмін досвідом та

знаннями, що сприяє покращенню боєздатності української армії та її готовності до участі у міжнародних миротворчих операціях.

Політичні консультації є важливою складовою співпраці України з НАТО. Україна регулярно проводить політичні консультації з лідерами та представниками НАТО, обговорюючи актуальні питання безпеки, спільні проекти та ініціативи. Ці консультації сприяють поглибленню політичного діалогу та координації дій між Україною та Альянсом.

Реформи в різних сферах є важливою частиною підготовки України до членства в НАТО. Україна проводить реформи у сфері оборони, безпеки, верховенства права та боротьби з корупцією відповідно до рекомендацій НАТО. Ці реформи спрямовані на зміцнення інституційної спроможності України, підвищення прозорості та підзвітності органів влади, а також на створення сприятливих умов для розвитку демократичних інституцій та ринкової економіки.

Прагнення України до членства в НАТО також підкріплюється активною участю в програмах та ініціативах Альянсу. Україна бере участь у програмі Партнерства заради миру, яка спрямована на зміцнення співпраці між НАТО та країнами-партнерами у сфері безпеки та оборони. Україна також активно співпрацює з НАТО у рамках програм підтримки реформ у сфері оборони, включаючи такі програми, як оборонне планування, військова освіта та підготовка, а також управління ресурсами.

Окремо варто відзначити роль Глобального партнерства з НАТО, яке спрямоване на зміцнення співпраці між НАТО та країнами-партнерами у всьому світі. Україна є активним учасником цього партнерства, що дозволяє їй отримувати підтримку від НАТО у проведенні реформ, обміні інформацією та досвідом, а також у зміцненні своїх оборонних спроможностей.

Важливим аспектом є участь України у різних багатонаціональних проєктах НАТО. Наприклад, Україна бере участь у програмі НАТО з розвитку си-

стеми протиповітряної оборони та раннього попередження про ракетні загрози. Це дозволяє Україні покращити свої можливості з протидії повітряним загрозам та зміцнити свою національну безпеку.

Україна також активно співпрацює з НАТО у сфері кібербезпеки. У сучасному світі кіберзагрози становлять серйозну небезпеку для національної безпеки, і Україна, як і інші країни-члени НАТО, приділяє особливу увагу захисту своїх інформаційних систем. У рамках цієї співпраці Україна отримує підтримку від НАТО у розвитку своїх кіберспроможностей, обміні інформацією про кіберзагрози та проведенні спільних навчань з кібербезпеки.

Значну роль у співпраці України з НАТО відіграє також обмін інформацією та розвідувальними даними. Це дозволяє Україні отримувати актуальну інформацію про загрози, що надходять з боку інших держав та недержавних акторів, а також вчасно реагувати на ці загрози. Обмін інформацією сприяє підвищенню ефективності дій України у сфері національної безпеки та оборони, а також зміцненню її партнерських відносин з країнами-членами НАТО.

Окремо слід згадати про співпрацю України з НАТО у сфері стратегічних комунікацій. У сучасному світі інформаційні війни та дезінформація стають усе більш важливими інструментами у міжнародних відносинах. Україна, як і інші країни-члени НАТО, приділяє велику увагу розвитку своїх спроможностей у сфері стратегічних комунікацій, протидії дезінформації та зміцненню інформаційної безпеки [20].

Підсумовуючи, можна зазначити, що євроатлантична інтеграція та членство в НАТО є стратегічними пріоритетами зовнішньої політики України. Це прагнення підкріплюється низкою політичних та стратегічних документів, які визначають НАТО як ключового партнера у забезпеченні національної безпеки та захисту державного суверенітету. Україна активно співпрацює з НАТО у різних сферах, включаючи оборону та безпеку, політичні консультації, проведення реформ, участь у багатонаціональних проєктах та програмах Альянсу, обмін інформацією та стратегічними комунікаціями.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА НАТО

2.1 Аналіз сучасних програм та ініціатив співпраці

З початком російсько-української кризи співпраця між НАТО та Україною були посилені. Як було домовлено на зустрічі міністрів закордонних справ 2014 року у квітні, ці зусилля були спрямовані на сприяння оборонним реформам через розбудову потенціалу та програм розвитку потенціалу та посилення цивільного контролю над збройними силами і відповідними секторами безпеки.

У вересні 2015 року НАТО та Україна прийняли групи реагування на надзвичайні ситуації з 28 країн Альянсу та партнерів для проведення навчань з ліквідації наслідків «Україна 2015» у Яворові, Україна. Євроатлантичний центр реагування на катастрофи та координації (EADRCC) проводив навчання спільно з Державною службою України з надзвичайних ситуацій. Навчання були частиною річного плану співпраці між НАТО та Україною. За сценарієм обвалення шахти учасники відпрацювали спільну роботу з пошуково-рятувальних робіт та захисту від радіаційного та хімічного зараження. Медична підтримка надавалася дистанційно, що стало першим випадком, коли навчання EADRCC з'єднує національні системи телемедицини.

З лютого 2015 року НАТО доповнила Трастовий фонд медичної реабілітації можливостями розвитку для 450 експертів з фізичної реабілітації та 700 експертів з психологічної реабілітації.

Програма співпраці НАТО «Наука заради миру та безпеки».

З квітня 2014 року програма співпраці з Україною включає 17 проектів, заснованих на українських пропозиціях, у різноманітних сферах, таких як захист від хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних (ХБРЯ) агентів, розумний передові технології, пов'язані з енергетикою, безпекою та кіберзахист.

Україна стала найбільшим бенефіціаром SPS після того, як НАТО призупинило співпрацю з Росією в рамках програми. У 2014 році НАТО виділило 2,2 мільйона євро на співпрацю з Україною у сфері СФС, а в 2014-2017 роках – 10 мільйонів євро.

Основні цілі та напрями програми SPS:

1. Безпека і стабільність: підтримка досліджень і технологічних розробок, що сприяють зміцненню безпеки і стабільності в регіоні Євроатлантики та за його межами.
2. Співпраця у сфері науки і технологій: сприяння науковій та технологічній співпраці між країнами-членами НАТО та їхніми партнерами. Це включає спільні дослідницькі проєкти, обмін знаннями та інноваціями.
3. Інноваційні рішення: розробка та впровадження інноваційних рішень для вирішення актуальних безпекових викликів, таких як кібербезпека, енергетична безпека, захист від тероризму та інших загроз.
4. Навчання та підготовка: організація навчальних курсів, семінарів та воркшопів для підвищення кваліфікації та обміну досвідом серед науковців, інженерів та експертів з різних країн.
5. Підтримка молодих науковців: створення можливостей для молодих науковців та дослідників для участі у міжнародних проєктах, отримання грантів та стипендій, що сприяє їхньому професійному розвитку.
6. Реагування на нові загрози: розробка нових методів та технологій для реагування на нові та виникаючі загрози, такі як пандемії, природні катастрофи, кліматичні зміни тощо.

Програма вдосконалення оборонної освіти (DEEP)

Це найбільша програма НАТО DEEP з країною-партнером. Через DEEP експерти з країн НАТО консультують українських науковців з оборонних

навчальних закладів щодо розробки курсів та використання сучасних освітніх практик. У 2015 році близько 60 експертів Альянсу, що вдвічі більше, ніж у 2014 році, підготували понад 360 українських науковців. Вісім українських навчальних закладів (у Львові, Києві, Одесі, Харкові та Житомирі) є бенефіціарами програми DEEP, одержуючи поради щодо розвитку та реформ у безпеці, обороні та військовій сфері.

Польща є провідною країною. Додаткові матеріальні та фінансові внески надають Данія, Канада, Чехія, Франція, Угорщина, Німеччина, Велика Британія, Словаччина, Литва та Сполучені Штати. Спеціальний радник НАТО з реформування військової освіти координує допомогу Альянсу в цій сфері.

Програма НАТО з розбудови доброчесності (BI- Building Integrity)

Завдяки програмі НАТО та країни Альянсу допомагають установам оборони та безпеки України зміцнювати доброчесність, прозорість і підзвітність, а також зменшувати ризик корупції.

У 2014 році кількість українських державних службовців і військовослужбовців, які беруть участь у курсах BI та навчання, зросла втричі. У 2015-2017 роках програма підвищить обізнаність щодо корупції як загрози безпеці та зміцнить управління фінансовими та людськими ресурсами.

Основні напрями та цілі програми BI:

1. Оцінка доброчесності: проведення оцінок рівня доброчесності в оборонних структурах, що включає аналіз політик, процедур та практик, які можуть бути вразливими до корупції.
2. Розробка політик і стратегій: підтримка розробки та впровадження політик і стратегій, спрямованих на підвищення доброчесності та зниження ризиків корупції.
3. Навчання та підготовка: організація навчальних програм, тренінгів та семінарів для військових та цивільних службовців, що працюють у сфері

оборони, з метою підвищення їхньої обізнаності щодо корупційних ризиків та методів їх запобігання.

4. Обмін досвідом та найкращими практиками: сприяння обміну досвідом та найкращими практиками між країнами-членами НАТО та їхніми партнерами. Це включає організацію конференцій, воркшопів та інших заходів для обміну знаннями.
5. Інституційна підтримка: надавання підтримки у зміцненні інституційних спроможностей органів оборони та безпеки, що включає розвиток внутрішніх систем контролю, аудиту та антикорупційних структур.
6. Моніторинг і оцінка: впровадження механізмів моніторингу та оцінки ефективності заходів з розбудови доброчесності, що дозволяє вчасно виявляти та усувати вразливості.

Публічна дипломатія, стратегічні комунікації

НАТО консультує та фінансує діяльність України у сфері публічної дипломатії, зв'язків зі ЗМІ та стратегічних комунікацій, допомагаючи покращити їхні можливості протистояти пропаганді.

З 2014 року НАТО підтримує Український кризовий медіа-центр і газету Kyiv Post у висвітленні фактів із Криму та Східної України. НАТО навчає урядовців та активістів громадянського суспільства комунікації. Члени Альянсу направили сім національних експертів із зв'язку до Офісу зв'язку НАТО в Києві.

Публічна дипломатія

Публічна дипломатія НАТО з Україною включає:

1. Інформаційні кампанії: проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності українського суспільства про цілі, завдання та діяльність НАТО. Це включає публікації, брошури, вебінари та соціальні медіа.

2. Освітні програми: співпраця з навчальними закладами та дослідницькими центрами для просування знань про НАТО та євроатлантичну безпеку. Організація конференцій, семінарів, лекцій та освітніх курсів.
3. Культурні заходи: підтримка культурних та громадських заходів, які сприяють зміцненню відносин між народами країн-членів НАТО та України.
4. Молодіжні програми: ініціативи, спрямовані на залучення молоді до діалогу про безпеку та співпрацю з НАТО. Це включає студентські обміни, стажування та програми молодіжного лідерства.

Програма професійного розвитку НАТО (PDP)

Програма професійного розвитку НАТО, започаткована у 2005 році, навчає ключових цивільних посадовців у сфері безпеки та оборони ефективному демократичному управлінню та розвитку місцевого потенціалу. У 2015 році, завдяки значному збільшенню бюджету, програма навчила понад 2500 українських чиновників.

Близько 700 із них покращили знання англійської мови. Ключові заходи підтримали зусилля з оборонної реформи у сфері управління людськими ресурсами, захисту критичної інфраструктури, логістики, медичної реабілітації, внутрішнього аудиту, а також навичок менеджменту та лідерства.

Якщо говорити про допомогу НАТО відпочатку повномасштабної війни, то НАТО найрішучіше засуджує жорстоку та агресивну війну Росії проти України, яка є незалежною, мирною та демократичною країною та близьким партнером НАТО. НАТО та його члени продовжують надавати Україні безпрецедентну підтримку, допомагаючи захищати її основне право на самооборону.

Також важливим питанням постає загрозлива ядерна риторика Росії, яка є небезпечною та безвідповідальною. НАТО сприймає ці загрози серйозно, але не залякається. НАТО зберігає пильність і передає чітке повідомлення Росії

про те, що ядерну війну неможливо виграти і її ніколи не слід вести. Застосування Росією ядерної зброї докорінно змінило б характер війни і мало б тяжкі наслідки для Росії. Крім того, використання Росією хімічної чи біологічної зброї буде порушенням міжнародного права та військовим злочином, що призведе до серйозних наслідків.

Щодо пропозиції про фінансування України з боку НАТО, то вона надійшла під час зустрічі міністрів закордонних справ країн НАТО в Празі 31 травня напередодні Вашингтонського саміту НАТО 9-11 липня. Міністри закордонних справ обговорять конкретні довгострокові зусилля з підтримки України, а також зміни в постачанні зброї та боєприпасів.

Столтенберг ще публічно не запропонував суму щорічного пакету фінансування. Представники НАТО раніше запропонували 100 мільярдів євро (108,3 мільярда доларів) протягом п'яти років, або 20 мільярдів євро (21,6 мільярда доларів) щорічно.

Столтенберг також домагався більш послідовних підходів у наданні військової допомоги Україні. НАТО прагне взяти на себе відповідальність за оперативні обов'язки очолюваної США Контактної групи оборони України, яка координує поставки зброї в Україну приблизно з 50 країн.

Хоча вони об'єднані як блок проти повномасштабного вторгнення Росії, рівні підтримки між державами-членами НАТО, а також їхні публічні заяви щодо загрози європейській безпеці, яку становить Кремль, різняться.

Очікується, що Україна не просунеться далі до членства в НАТО на цьогорічному саміті через побоювання, що альянс може бути втягнутий у війну з Росією, повідомив Telegraph 28 травня.

Незважаючи на невдачі в прагненні України вступити в НАТО, партнери запевнили Київ, що Вашингтонський саміт визначить конкретну позицію щодо членства України в НАТО, а саме його незворотність і дорожню карту

до цього, заявила 29 травня віце-прем'єр-міністр європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина.

2.2 Оцінка виконання Україною вимог та стандартів НАТО

На Бухарестському саміті НАТО 2008 року глави держав і урядів держав-членів Північноатлантичної ради НАТО ухвалили декларацію, в якій запевнили Україну (та Грузію) у майбутньому набутті членства в альянсі. Саміт став важливою віхою у відносинах України з НАТО, оскільки підтвердив серйозність намірів альянсу щодо розширення та інтеграції нових членів. Українська делегація на чолі з президентом активно лобювала приєднання до плану дій із членства в НАТО, який би став наступним кроком на шляху до повноправного членства. Хоча на цьому етапі конкретні терміни не були визначені, декларація саміту стала важливим політичним сигналом підтримки з боку НАТО.

На саміті також обговорювалися питання поглиблення співпраці в галузі безпеки, боротьби з тероризмом та збереження миру і стабільності в регіоні. Незважаючи на протидію з боку деяких членів альянсу, рішення саміту заклало основу для подальшого зміцнення партнерства між Україною та НАТО і підтвердило стратегічну важливість України для євроатлантичної безпеки.

Однією з головних вимог НАТО є наявність демократичних інституцій та верховенства права. У цьому контексті Україна здійснила значні кроки у реформуванні своєї політичної системи. Впровадження антикорупційних заходів, реформування судової системи та децентралізація влади є основними досягненнями на цьому шляху. Проте, незважаючи на прогрес, корупція залишається серйозною проблемою, що підриває довіру громадян до державних інституцій та стримує подальший розвиток країни.

Також, ключовою вимогою НАТО є наявність стабільних демократичних інституцій та верховенства права. Україна здійснила значні зусилля у цій сфері, включаючи:

1)Антикорупційні заходи: Створення Національного антикорупційного бюро (НАБУ) та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

2)Судова реформа: Спроби реформувати судову систему для забезпечення незалежності судів.

3)Децентралізація: Передача повноважень від центрального уряду до місцевих органів влади для підвищення ефективності управління.

Попри ці досягнення, проблема корупції залишається значною, що підриває довіру громадян до державних інституцій та створює перешкоди для подальшого розвитку.

Економічні реформи також є важливим аспектом на шляху до інтеграції з НАТО. Вимоги Альянсу включають стабільну економіку, здатну підтримувати оборонні витрати на рівні не менше 2% ВВП. Україна здійснила важливі кроки у цій сфері, зокрема:

1)Макроекономічна стабілізація: Впровадження реформ у фінансовій політиці, зниження інфляції та стабілізація національної валюти.

2)Енергетична незалежність: Зменшення залежності від російського газу шляхом диверсифікації постачань та підвищення енергоефективності.

Однак, економічні виклики залишаються значними. Серед них - висока залежність від зовнішніх кредиторів та необхідність подальшої лібералізації економіки.

Найбільш вагомі зміни відбулися у військовій сфері. Україна активно працює над реформуванням своїх збройних сил відповідно до стандартів НАТО. Проведення спільних навчань, участь у міжнародних миротворчих операціях та модернізація військової техніки є важливими кроками у цьому напрямку. Крім того, Україна активно впроваджує нову військову доктрину, яка відповідає сучасним викликам та загрозам. Одним із ключових аспектів є перехід на стандарти взаємосумісності НАТО, що дозволить українським військовим підрозділам ефективно співпрацювати з силами Альянсу.

Україна активно працює над реформуванням своїх збройних сил відповідно до стандартів НАТО:

1)Модернізація військової техніки: Закупівля сучасного озброєння та техніки, адаптація до стандартів НАТО.

2)Спільні навчання: Проведення навчань з країнами-членами НАТО для підвищення взаємосумісності.

3)Нова військова доктрина: Перехід на стандарти Альянсу у військовій тактиці, управлінні та логістиці.

Також важливим є міжнародна підтримка та зовнішні виклики. Вступ до НАТО залежить від підтримки з боку країн-членів Альянсу. Основні аспекти:

1)Позиція країн-членів НАТО: Різні країни мають свої інтереси та позиції щодо вступу України до Альянсу. Серед підтримуючих - Польща та країни Балтії, тоді як деякі західні країни мають обережнішу позицію.

2)Реакція Росії: Агресія з боку Росії є основним зовнішнім викликом. Вступ України до НАТО може призвести до ескалації конфлікту.

Проте, незважаючи на значний прогрес, перед Україною стоять серйозні виклики. Перш за все, це внутрішньополітична стабільність та послідовність реформ. Внутрішні політичні конфлікти та зміна політичних курсів можуть сповільнити або навіть зупинити процес інтеграції. По-друге, економічні труднощі, зокрема фінансова нестабільність та енергетична залежність, можуть обмежити можливості України виконувати фінансові вимоги НАТО. І, нарешті, безпекові виклики, зокрема конфлікт на сході України та анексія Криму, залишаються основними перешкодами на шляху до членства в НАТО.

Треба зазначити допомогу НАТО для України під час повномасштабної війни, яка включає декілька аспектів:

1)Військова допомога:

Постачання зброї та обладнання: НАТО і країни-члени альянсу постачають Україні сучасне військове обладнання, включаючи протитанкові системи, системи ППО, артилерію, безпілотники, амуніцію та інше необхідне обладнання.

Тренування та інструктаж: Військові інструктори з країн НАТО проводять тренування українських військовослужбовців, допомагаючи їм освоїти новітні техніки та технології ведення бойових дій.

Розвідка та обмін інформацією: НАТО надає Україні розвідувальну інформацію, що допомагає планувати та проводити військові операції.

2) Гуманітарна допомога:

Евакуація та захист цивільних осіб: Організуються евакуаційні місії для захисту мирного населення від зони бойових дій.

Медична допомога: Постачання медичних засобів, обладнання та організація лікування поранених українських солдат і цивільних.

3) Економічна допомога:

Фінансова підтримка: Країни-члени НАТО надають Україні фінансову допомогу для підтримки економіки в умовах війни, відновлення інфраструктури та забезпечення життєво необхідних послуг.

Санкції проти агресора: Координація економічних санкцій проти Росії, щоб зменшити її здатність фінансувати військові операції.

4) Політична підтримка:

Дипломатичні зусилля: НАТО активно підтримує дипломатичні ініціативи для припинення агресії та встановлення миру, залучаючи міжнародну спільноту до вирішення конфлікту.

Інформаційна підтримка: Надання інформаційної підтримки для протидії дезінформації та пропаганді, сприяння висвітленню реальних подій в Україні на міжнародному рівні.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ОЦІНОК МОЖЛИВОСТЕЙ ТА РЕАЛЬНИХ ПЕРСПЕКТИВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО НАТО

3.1 Системний аналіз питання можливостей та перспектив вступу

1. Визначення місця України в сучасній геополітиці

Україна займає важливе місце в сучасній геополітиці завдяки своїй стратегічній позиції, політичній динаміці та економічному потенціалу. Аналіз цього аспекту включає кілька ключових елементів:

1. Географічне положення

Міст між Сходом і Заходом: Україна знаходиться на перехресті між Європою та Азією, що робить її важливим коридором для енергетичних і торговельних потоків.

Сусідство з Росією: Спільний кордон з Росією значною мірою впливає на безпекову ситуацію в регіоні та відносини України з іншими країнами.

2. Політична роль

Європейські прагнення: Україна демонструє прагнення до інтеграції в європейські структури, включаючи ЄС і НАТО. Це формує її зовнішньополітичний курс.

Конфлікт з Росією: Тривалий конфлікт на сході України та анексія Криму Росією створили серйозні виклики для регіональної стабільності та вплинули на глобальну політичну динаміку.

3. Економічний потенціал

Аграрний сектор: Україна є однією з найбільших країн-виробників зерна, що робить її важливим гравцем на глобальному аграрному ринку.

Індустріальний потенціал: Розвинений індустріальний сектор, зокрема металургія та машинобудування, становить значну частину економіки України.

4. Енергетичні ресурси

Транзитний коридор: Україна є важливим транзитним коридором для транспортування природного газу з Росії до Європи, що додає їй стратегічного значення.

Енергетична незалежність: Проблема енергетичної залежності від Росії спонукає Україну до розвитку альтернативних джерел енергії та інтеграції з європейськими енергетичними ринками.

5. Відносини з міжнародними організаціями

ООН та ОБСЄ: Активна участь України в діяльності ООН та ОБСЄ, особливо в контексті миротворчих ініціатив та врегулювання конфліктів.

Партнерство з ЄС та НАТО: Інтенсивне співробітництво з Європейським Союзом і НАТО, спрямоване на посилення безпеки та впровадження реформ.

Як висновок можу зазначити, що Україна відіграє ключову роль в регіональній та глобальній геополітиці завдяки своєму стратегічному положенню, економічному потенціалу та політичним амбіціям. Її вступ до НАТО та подальша інтеграція в європейські структури залежатиме від успішного подолання внутрішніх та зовнішніх викликів.

2. Економічні переваги та ризики вступу

1) Підвищення безпеки та стабільності

Залучення інвестицій: Вступ до НАТО може підвищити рівень безпеки в Україні, що, в свою чергу, сприятиме залученню іноземних інвестицій. Інвестори будуть більш впевнені у стабільності та захисті своїх активів.

Зростання економічної стабільності: Покращена безпека може також сприяти економічній стабільності, що позитивно вплине на макроекономічні показники країни.

2) Доступ до технологій та знань

Модернізація оборонного сектора: Україна матиме доступ до передових військових технологій та стандартів НАТО, що сприятиме модернізації оборонного комплексу і, відповідно, стимулюватиме розвиток суміжних галузей.

Обмін досвідом: Участь у спільних програмах та навчаннях НАТО дозволить українським фахівцям здобути нові знання та навички, що позитивно вплине на розвиток людського капіталу.

3) Розширення ринків збуту

Збільшення експорту: Поглиблення економічних зв'язків з країнами НАТО може призвести до розширення ринків збуту для українських товарів та послуг.

Диверсифікація економічних зв'язків: Зменшення залежності від окремих ринків, зокрема російського, та диверсифікація торговельних партнерів.

4) Фінансова підтримка та гранти

Фінансова допомога: Україна може розраховувати на фінансову підтримку та гранти від країн-членів НАТО для здійснення необхідних реформ та модернізації.

Проекти розвитку: Участь у спільних проектах розвитку, спрямованих на зміцнення інфраструктури та підвищення економічної конкурентоспроможності.

Економічні ризики

1) Витрати на оборону

Збільшення витрат на оборону: Вступ до НАТО вимагатиме значних фінансових витрат на модернізацію та підтримку оборонного сектора відповідно до стандартів Альянсу. Це може створити додаткове навантаження на державний бюджет.

Необхідність інвестицій: Великі інвестиції в інфраструктуру та військову техніку можуть тимчасово обмежити можливості фінансування інших економічних проектів.

2) Економічні санкції та протидія

Можливі санкції з боку Росії: Вступ до НАТО може призвести до економічних санкцій з боку Росії, що негативно вплине на українську економіку, особливо в енергетичному секторі та експорті.

Політична та економічна протидія: Загроза економічної протидії з боку інших країн, які можуть негативно реагувати на вступ України до НАТО.

3) Внутрішні економічні виклики

Соціально-економічні наслідки: Необхідність проведення глибоких реформ може викликати тимчасові соціально-економічні труднощі, такі як зростання безробіття або соціальна напруга.

Реалізація реформ: Виконання вимог НАТО щодо економічних та структурних реформ може виявитися складним завданням, враховуючи поточний стан економіки та наявні ресурси.

Як висновок потрібно зазначити: вступ до НАТО надає Україні значні економічні переваги, включаючи зростання інвестицій, доступ до нових технологій та ринків, а також фінансову підтримку. Проте, цей процес також супроводжується певними ризиками, такими як збільшення оборонних витрат, можливі санкції з боку Росії та необхідність реалізації складних реформ. Зважене управління цими викликами є ключовим для успішної економічної інтеграції України в НАТО.

3. Вплив Росії та її позиція щодо вступу України до НАТО

1) Історичний контекст

Історичні зв'язки: Росія та Україна мають тривалі історичні та культурні зв'язки, що впливає на політичні та економічні відносини між країнами.

Пострадянський простір: Після розпаду Радянського Союзу Росія розглядає пострадянські країни, включаючи Україну, як частину своєї сфери впливу.

2) Позиція Росії щодо НАТО

Геополітична загроза: Росія розглядає розширення НАТО на схід, включаючи можливий вступ України, як загрозу своїй національній безпеці. Це пов'язано з наближенням військової інфраструктури НАТО до російських кордонів.

Втрата впливу: Вступ України до НАТО означатиме зменшення російського впливу в регіоні та посилення прозахідних тенденцій у сусідніх країнах.

Стратегічні інтереси: Україна має важливе стратегічне значення для Росії через її географічне положення, економічні ресурси та роль у регіональній безпеці.

3) Реакції Росії

Економічний тиск: Санкції та торгові обмеження: Росія може застосовувати економічні санкції, зокрема обмеження на імпорт українських товарів, енергетичні поставки та інші торгові бар'єри.

Зниження інвестицій: Росія може скоротити або припинити інвестиції в українську економіку, що негативно вплине на окремі сектори.

Політичний тиск: Підтримка проросійських сил: Росія підтримує проросійські політичні сили та організації в Україні, щоб впливати на внутрішню політику країни.

Інформаційна війна: Росія активно використовує пропаганду та дезінформацію для формування негативного ставлення до НАТО серед українців.

Військовий тиск: Конфлікт на сході України: Росія підтримує сепаратистів на сході України, що призводить до тривалого збройного конфлікту і дестабілізації ситуації в країні.

Військові маневри: Росія проводить військові навчання біля кордонів України, демонструючи свою військову міць та можливість ескалації.

4) Стратегії протидії Росії

А) Міжнародна підтримка:

Підтримка з боку Заходу: Україна отримує політичну, економічну та військову підтримку від країн Заходу, включаючи санкції проти Росії та фінансову допомогу.

Міжнародні організації: Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН, ОБСЄ та Рада Європи, для вирішення конфліктів та зміцнення своєї позиції.

Б) Внутрішні реформи

Реформи в оборонній сфері: Україна проводить реформи в оборонному секторі для підвищення своєї військової спроможності та сумісності з НАТО.

Економічні реформи: Реформи, спрямовані на зміцнення економіки та зниження залежності від Росії, включаючи розвиток альтернативних джерел енергії та розширення торговельних зв'язків з іншими країнами.

5) Дипломатичні зусилля

Мирні переговори: Україна бере участь у мирних переговорах, таких як Нормандський формат та Мінські угоди, з метою врегулювання конфлікту на сході країни.

Дипломатична підтримка: Активна дипломатична діяльність на міжнародній арені для зміцнення підтримки з боку партнерів та протидії російському впливу.

б) Військовий аспект

А) Географічне наближення НАТО до кордонів Росії:

Вступ України до НАТО означатиме, що військова інфраструктура альянсу буде наближена безпосередньо до кордонів Росії. Це створює для Росії загрозу швидкого розгортання військових сил НАТО в регіоні, що зменшує час реагування на можливі конфлікти.

Україна має стратегічне значення через своє географічне розташування, контроль над Чорним морем та близькість до ключових російських промислових центрів.

Б) Втрата сфери впливу:

Історично Росія розглядала Україну як частину своєї сфери впливу. Вступ України до НАТО підриває російські амбіції на домінування в пострадянському просторі та зменшує її вплив на країни Східної Європи.

Росія прагне зберегти контроль над країнами, що межують з нею, для забезпечення свого політичного, економічного та військового впливу.

В) Військова загроза:

НАТО має значні військові можливості, і розміщення військової техніки та особового складу альянсу в Україні може розглядатися Росією як пряма загроза. Це включає можливість розміщення ракетних систем, які можуть досягати російської території за короткий час.

Військові навчання НАТО біля кордонів Росії також сприймаються як демонстрація сили, що може підсилювати відчуття небезпеки з боку Москви.

4. Відносини України з країнами-членами НАТО

Відносини України з країнами-членами НАТО розвивалися протягом останніх десятиліть і набули нових вимірів після подій 2014 року, включаючи анексію Криму Росією, конфлікт на Донбасі та повномасштабне вторгнення. Ці відносини охоплюють політичну, військову та економічну співпрацю, а також підтримку реформ в Україні.

Політичні відносини

1) США

Підтримка суверенітету та територіальної цілісності: США є одним з найпотужніших союзників України, надаючи політичну підтримку та виступаючи проти агресії з боку Росії.

Фінансова та військова допомога: США надають значну фінансову та військову допомогу Україні, включаючи озброєння, тренування та обладнання.

2) Канада

Тісні дипломатичні зв'язки: Канада активно підтримує Україну на міжнародних форумах та є одним із ключових партнерів у питанні санкцій проти Росії.

Військова допомога: Канада бере участь у програмах навчання українських військових та надає технічну підтримку.

3) Велика Британія

Дипломатична підтримка: Велика Британія підтримує Україну в міжнародних організаціях та активно виступає за збереження санкцій проти Росії.

Військова співпраця: Британські військові тренери беруть участь у підготовці українських збройних сил, надаючи експертну допомогу та навчальні програми.

4) Німеччина

Політична підтримка: Німеччина відіграє ключову роль у Нормандському форматі та підтримує Україну у врегулюванні конфлікту на Донбасі.

Економічна допомога: Німеччина надає значну економічну та гуманітарну допомогу Україні, спрямовану на розвиток інфраструктури та підтримку реформ.

5) Франція

Миротворчі ініціативи: Франція є важливим учасником миротворчих ініціатив, зокрема в рамках Нормандського формату.

Військова співпраця: Франція підтримує співпрацю з Україною у військовій сфері та надає технічну допомогу.

6) Польща

Тісні двосторонні відносини: Польща є одним з найближчих сусідів та партнерів України, підтримуючи її на шляху євроатлантичної інтеграції.

Військова співпраця: Польща бере активну участь у навчанні та підготовці українських військових, а також надає технічну та гуманітарну допомогу.

Військове співробітництво

1) Навчання та тренування

Програми обміну: Українські військові беруть участь у спільних навчаннях та програмах обміну з військовими країн НАТО, що сприяє підвищенню їхньої професійної підготовки.

Місії та операції: Україна бере участь у миротворчих місіях та операціях під егідою НАТО, таких як місія в Афганістані.

2) Технічна та матеріальна підтримка

Озброєння та обладнання: Країни-члени НАТО надають Україні сучасне озброєння та військове обладнання, яке сприяє підвищенню обороноздатності.

Логістична підтримка: Підтримка в розбудові військової інфраструктури, логістики та управління.

Економічна співпраця

1) Інвестиції та торговельні зв'язки

Збільшення інвестицій: Країни-члени НАТО інвестують в українську економіку, що сприяє розвитку різних галузей, включаючи енергетику, інфраструктуру та технології.

Розширення торгівлі: Збільшення обсягів торгівлі між Україною та країнами НАТО завдяки підписанню угод про вільну торгівлю та зниженню торговельних бар'єрів.

2) Фінансова допомога та гранти

Фінансова підтримка: Країни НАТО надають фінансову допомогу та гранти для реалізації реформ в Україні, спрямованих на зміцнення економіки та підвищення стандартів життя.

Спільні проекти: Реалізація спільних проектів у сферах освіти, науки, технологій та інновацій.

Підтримка реформ

1) Судова та правова реформи

Консультації та експертна допомога: Країни-члени НАТО надають Україні консультаційну та експертну допомогу у впровадженні судової та правової реформ.

Обмін досвідом: Обмін досвідом та найкращими практиками у сфері правосуддя, антикорупційної діяльності та державного управління.

2) Реформи у сфері безпеки та оборони

Стандарти НАТО: Впровадження стандартів НАТО у збройних силах та безпекових структурах України.

Інституційні реформи: Підтримка інституційних реформ, спрямованих на зміцнення оборонного сектору та підвищення його ефективності.

5. Підтримка та протидія серед членів НАТО

Підтримка серед членів НАТО

1)США

Політична підтримка: США є одним з найбільших прихильників вступу України до НАТО. Американська адміністрація активно підтримує українські реформи та інтеграцію до Альянсу.

Військова допомога: США надають значну військову допомогу Україні, включаючи постачання зброї та військового обладнання, а також проведення спільних навчань.

2)Канада

Дипломатична підтримка: Канада активно підтримує євроатлантичні прагнення України на міжнародних форумах та виступає за продовження санкцій проти Росії.

Військова допомога: Канада бере участь у програмі UNIFIER, яка забезпечує підготовку та навчання українських військових.

3)Польща

Регіональна підтримка: Польща є одним із найближчих сусідів і партнерів України, активно підтримуючи її вступ до НАТО.

Військова співпраця: Польща бере участь у спільних військових навчаннях з Україною та надає гуманітарну допомогу.

4)Велика Британія

Політична та військова підтримка: Велика Британія активно підтримує вступ України до НАТО і надає значну військову допомогу, включаючи тренування та постачання обладнання.

Санкції проти Росії: Велика Британія виступає за продовження санкцій проти Росії та підтримує Україну на міжнародних платформах.

5) Литва, Латвія та Естонія

Регіональна солідарність: Балтійські країни активно підтримують вступ України до НАТО, бачачи в цьому зміцнення регіональної безпеки.

Військова допомога: Країни Балтії надають військову допомогу Україні та підтримують спільні навчання і тренування.

Протидія серед членів НАТО

1) Німеччина

Обережність у відносинах з Росією: Німеччина часто висловлює обережну позицію щодо вступу України до НАТО, оскільки прагне уникнути ескалації напруженості з Росією.

Підтримка реформ: Хоча Німеччина підтримує реформи в Україні та її суверенітет, вона виступає за поступове наближення України до стандартів НАТО без чіткого зобов'язання щодо членства.

2) Франція

Дипломатична обережність: Франція, подібно до Німеччини, дотримується обережної позиції щодо членства України в НАТО, прагнучи уникнути загострення відносин з Росією.

Мирні ініціативи: Франція активно залучена до мирних переговорів та виступає за дипломатичне врегулювання конфлікту на сході України.

3) Італія

Економічні зв'язки з Росією: Італія має значні економічні зв'язки з Росією, що впливає на її позицію щодо вступу України до НАТО.

Політична обережність: Італія виступає за підтримку реформ в Україні, але не готова активно підтримувати швидкий вступ до НАТО.

4) Угорщина

Відносини з Україною: Угорщина має напружені відносини з Україною через мовні та освітні питання угорської меншини в Закарпатті, що впливає на її підтримку вступу України до НАТО.

Дипломатичні обмеження: Угорщина блокувала деякі зустрічі НАТО-Україна на високому рівні, використовуючи це як важіль впливу у двосторонніх відносинах.

Також потрібно зазначити, що Угорський уряд на чолі з Віктором Орбаном використовує питання національних меншин для зміцнення своєї політичної підтримки всередині країни, демонструючи рішучість у захисті інтересів угорців за кордоном. Угорщина намагається проводити незалежну зовнішню політику, часом відходячи від загальних позицій ЄС та НАТО. Це може включати співпрацю з Росією, що впливає на її позицію щодо України.

Важливим питанням для України є чи отримаємо ми запрошення вступити до НАТО на Вашингтонському саміті. Але це залежить від багатьох факторів, таких як: 1) Військовий конфлікт з Росією та його наслідки для регіональної безпеки 2) Ставлення ключових членів НАТО, таких як США, Німеччина, Франція, до питання розширення альянсу на схід 3) Прогрес України у виконанні необхідних політичних, економічних та військових реформ, спрямованих на досягнення стандартів НАТО 4) Консенсус серед усіх 30 країн-членів щодо запрошення України. Це вимагає згоди всіх членів, що може бути складним завданням через різні національні інтереси та побоювання 5) Стабільність уряду та політична воля до продовження євроатлантичної інтеграції.

3.2 Сценарний аналіз вступу України до НАТО

Вступ України до НАТО може розвиватися за кількома сценаріями, враховуючи геополітичну ситуацію, внутрішні реформи, та реакцію інших країн-членів НАТО. Ось кілька можливих сценаріїв:

Швидкий вступ через політичне рішення:

Контекст: Зростання загроз з боку Росії, успішна військова реформа в Україні та сильна політична підтримка з боку країн-членів НАТО.

Розвиток: Приймається політичне рішення про швидкий вступ України до НАТО без тривалої процедури підготовки.

Результат: Україна стає членом НАТО у прискореному темпі, що забезпечує їй колективну безпеку.

Поступове наближення через План дій щодо членства (ПДЧ):

Контекст: В Україні проводяться необхідні реформи в оборонній сфері та сфері безпеки, політична стабільність і демократичні процеси.

Розвиток: Україні надається План дій щодо членства, який вона успішно виконує протягом кількох років.

Результат: Після виконання всіх вимог ПДЧ Україна стає повноправним членом НАТО.

Вступ через посилення партнерства:

Контекст: Україна активно співпрацює з НАТО через програми як-от "Партнерство заради миру" та бере участь у спільних військових навчаннях.

Розвиток: Україна поступово підвищує свою сумісність з силами НАТО, розширює партнерські відносини та бере участь у місіях альянсу.

Результат: Вступ до НАТО через поступове підвищення рівня інтеграції та сумісності з НАТО.

Сценарій замороженого конфлікту:

Контекст: Конфлікт на сході України залишається невирішеним, і країни-члени НАТО побоюються прямого зіткнення з Росією.

Розвиток: Процес вступу України до НАТО затягується на невизначений час через ризики ескалації конфлікту.

Результат: Україна продовжує співпрацю з НАТО, але не отримує статусу повноправного члена найближчим часом.

Сценарій відмови через геополітичні компроміси:

Контекст: Міжнародна спільнота досягає компромісу з Росією, що включає відмову України від членства в НАТО в обмін на гарантії безпеки та територіальної цілісності.

Розвиток: Україна офіційно відмовляється від наміру вступити до НАТО, отримуючи натомість інші гарантії безпеки.

Результат: Україна залишається нейтральною державою або вступає до іншого оборонного альянсу.

Ці сценарії можуть змінюватися в залежності від динаміки міжнародних відносин та внутрішньої ситуації в Україні.

ВИСНОВКИ

Вступ України до НАТО є складним та багатоаспектним питанням, що має глибокі корені в історичних, політичних та безпекових реаліях сучасного світу. Від моменту здобуття незалежності Україна пройшла довгий шлях у напрямку інтеграції з євроатлантичними структурами, але цей шлях був сповнений перешкод та викликів.

На початку 1990-х років перспектива вступу України до НАТО навіть не розглядалася. Це було зумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. У середині країни існувала значна політична розбіжність щодо зовнішньополітичних пріоритетів. Зовнішні ж чинники включали побоювання з боку Росії та інших пострадянських держав щодо потенційного розширення НАТО на схід. В той час основною метою було збереження нейтралітету та балансування між Росією та Заходом. Ситуація почала змінюватися на початку 2000-х років. У 2002 році Рада національної безпеки та оборони України переглянула свою позицію щодо НАТО, що стало першим кроком до офіційного курсу на євроатлантичну інтеграцію. Це рішення відкрило нову сторінку у відносинах України з Альянсом, однак на шляху до вступу залишалося багато перешкод.

Однією з таких перешкод стало блокування процесу вступу України до НАТО з боку Угорщини. Відносини між двома країнами ускладнилися через мовне питання та права угорської меншини в Україні. Це питання стало предметом політичного шантажу з боку Будапешта, що використовує свої важелі впливу в Альянсі для досягнення власних цілей.

Однак найвагомішою перешкодою на шляху до членства в НАТО є триваюча війна на сході України. Згідно з статутом НАТО, країна, яка перебуває у стані збройного конфлікту, не може стати членом Альянсу. Це положення є суттєвим обмеженням для України, адже війна з Росією триває вже більше восьми років і, на жаль, кінця їй поки що не видно.

Крім військового конфлікту, Україна повинна провести низку реформ, які є необхідними для відповідності стандартам НАТО. Це стосується не лише

військової сфери, а й таких ключових аспектів, як зміцнення демократичних інститутів, боротьба з корупцією, реформа судової системи та забезпечення верховенства права. Ці реформи є критично важливими для створення стабільного та прозорого політичного середовища, яке є необхідним для вступу до Альянсу. Військова реформа також є важливим аспектом на шляху до НАТО. Україна вже зробила значні кроки в цьому напрямку, включаючи модернізацію збройних сил, підвищення рівня підготовки військовослужбовців та вдосконалення системи командування. Проте для досягнення стандартів НАТО необхідно ще багато зусиль і ресурсів. Це включає в себе не лише технічну модернізацію, а й адаптацію військової доктрини, інтеграцію збройних сил у спільні навчання та операції Альянсу.

Незважаючи на всі ці зусилля, в найближчій перспективі, протягом найближчих 5-7 років, малоймовірно очікувати приєднання України до лав НАТО. Громадська думка в багатьох країнах-членах Альянсу демонструє обережність та побоювання щодо залучення до конфлікту з Росією. Вступ України до НАТО може спровокувати подальше загострення відносин з Росією, що є суттєвим ризиком для стабільності в регіоні та безпеки Європи в цілому.

Політичний шантаж з боку Росії також відіграє значну роль у формуванні ставлення країн-членів НАТО до перспективи вступу України. Москва активно використовує різноманітні засоби впливу, включаючи військову силу, економічні санкції та інформаційну війну, щоб перешкодити євроатлантичній інтеграції України. Це створює додаткові виклики для української дипломатії та вимагає від Києва гнучкості та рішучості в захисті своїх національних інтересів.

Отже, вступ України до НАТО залишається далекою перспективою, яка залежить від багатьох факторів, включаючи завершення війни, проведення внутрішніх реформ та зміну геополітичної ситуації. Україна повинна продовжувати свій курс на інтеграцію з євроатлантичними структурами, зміцнюючи свої збройні сили, розвиваючи демократичні інститути та

налагоджуючи тіснішу співпрацю з країнами-членами НАТО. Лише в умовах стабільного миру та політичної єдності всередині країни можливо буде досягти поставленої мети – стати повноправним членом Північноатлантичного альянсу.

Цей шлях є важким та тривалим, але він відкриває нові можливості для України, зміцнюючи її безпеку та суверенітет. Успіх на цьому шляху залежить від рішучості українського народу, підтримки міжнародної спільноти та здатності протистояти зовнішнім викликам.

Цей шлях є важким та тривалим, але він відкриває нові можливості для України, зміцнюючи її безпеку та суверенітет. Пройшовши його, країна зможе досягти стабільності та процвітання, що сприятиме розвитку різних галузей економіки та підвищенню рівня життя населення. Зміцнення безпеки означає захист кордонів та внутрішньої стабільності, що є основою для побудови довгострокових планів та проектів. Суверенітет же гарантує незалежність у прийнятті рішень та втіленні власних стратегій розвитку.

Успіх на цьому шляху залежить від рішучості українського народу, підтримки міжнародної спільноти та здатності протистояти зовнішнім викликам. Рішучість українського народу проявляється в його готовності до змін та прагненні досягти поставлених цілей. Це включає як активну участь у громадянському суспільстві, так і готовність захищати національні інтереси. Підтримка міжнародної спільноти є надзвичайно важливою, оскільки вона може надати необхідні ресурси та політичну підтримку, які допоможуть Україні впоратися з труднощами.

Відповідальність за майбутнє України лежить на плечах нинішнього покоління, яке має шанс змінити хід історії та забезпечити своєму народу мирне та процвітаюче майбутнє у співдружності з розвиненими демократичними країнами світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балтійські країни закликали НАТО надати Україні чіткий шлях до членства [Електронний ресурс] <https://www.slovoidilo.ua/2024/03/31/novyna/bezpeka/baltijski-krayiny-zaklykaly-nato-nadaty-ukrayini-chitkyj-shlyax-chlenstva> (дата звернення: 31.03.2023)
2. Відносини НАТО з Україною [Електронний ресурс] https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm (дата звернення: 07.03.2024)
3. Вступ України в РПАС (документ) [Електронний ресурс] https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_015#Text (дата звернення: 10.01.1997)
4. Віктор Янукович (період президентства) [Електронний ресурс] <https://www.pravda.com.ua/articles/2006/09/27/3159917/> (дата звернення: 27.09.2006)
5. Гуманітарний компонент РНП [Електронний ресурс] <https://suspilne.media/627535-komisija-z-pitan-koordinacii-evroatlanticnoi-integracii-shvalila-proekt-adaptovanoi-rnp-ukraina-nato/> (дата звернення: 28.11.2023)
6. Деталі виконання України критеріїв вступу в НАТО після 2014 року [Електронний ресурс] https://lb.ua/blog/taras_kuzio/395509_pislya_2014_ukraina_vikonala_kriteri_i.html (дата звернення: 17.04.2018)
7. Думки ген-секретаря та МЗС щодо вступу в НАТО [Електронний ресурс] <https://suspilne.media/551575-u-nato-dopustili-vstup-ukraini-v-alans-u-razi-teritorialnih-postupok-rosii/> (дата звернення: 15.08.2023)
8. Книга «Міцний Альянс» Тімоті Ендрюс Сейл https://www.yakaboo.ua/ua/micnij-al-jans-istorija-nato-j-global-nogo-pisljavoennogo-porjadku.html?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw4MSzBhC8ARIsAPFOuyV

[gxEUz9I56IBFn0PgaSGUgVpwPB2VhoPWyr-sG1Z4kV7mgUGdbqUaApBKEALw_wcB](https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/07/14/7165779/)

(дата звернення: 2023 рік)

9. Литва щодо вступу України (заява президента Литви Гітанас Науседа) [Електронний ресурс] <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/07/14/7165779/> (дата звернення: 14.07.2023)
10. Науково-технічне співробітництво [Електронний ресурс] <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/naukovo-tehniche-spivrobitnictvo-ukrayina-nato> (дата звернення: 26.10.2020)
11. ПДЧ [Електронний ресурс] https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD_%D0%B4%D1%96%D0%B9_%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE_%D1%87%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%B2_%D0%9D%D0%90%D0%A2%D0%9E (дата звернення: 22.01.2024)
12. Помаранчева революція [Електронний ресурс] http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=DOP&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=pomarancheva_revoljucija_2004 (дата звернення: 2004 рік)
13. Початок відносин України з альянсом [Електронний ресурс] https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B8_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0_%E2%80%94%D0%9D%D0%90%D0%A2%D0%9E (дата звернення: 15.08.2023)
14. Процес вступу можна робити вже під час війни [Електронний ресурс] https://lb.ua/world/2024/01/17/594122_rozpochati_protседuru_vstupu_ukraini.%20html (дата звернення: 26.01.2024)

15. Реальний шлях до членства в НАТО (Укрінформ. Володимир Горбулін)
[Електронний ресурс]
<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/realnij-shlyah-do-chlenstva-v-nato-tri-chinniki-sh/> (дата звернення: 20.03.2023)
16. Реформи в Україні за останні роки [Електронний ресурс]
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform%20office/ukraine-reform-conference-2019-09-ukr.pdf> (дата звернення :2019 рік)
17. Річна національна програма під егідою Комісії Україна — НАТО (Вікторія Вдовиченко-програмний дир. з безпекових студій)
[Електронний ресурс]
https://lb.ua/world/2023/11/30/586875_noviy_plan_reform_chi_vidchinit_nato.html (дата звернення :30.11.2023)
18. Румунія підтримала Україну (заява мін. Зак. справ Румунії Лумініція Одобеска) [Електронний ресурс] <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3726004-rumunia-pidtrimala-vstup-ukraini-v-nato-kuleba.html>
(дата звернення: 21.06.2023)
19. Сейм Польщі ухвалив вступ України до НАТО [Електронний ресурс]
<https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3723966-sejm-polsi-uhvaliv-rezoluciu-pro-pidtrimku-vstupu-ukraini-v-nato-stefancuk.html> (дата звернення: 05.06.2022)
20. Стратегічні комунікації України з НАТО [Електронний ресурс]
<https://ukurier.gov.ua/uk/news/ukrayina-ta-nato-pracyuvatimut-nad-pogliblennyam-s/> (дата звернення: 20.03.2024)
21. США та Німеччина щодо України в НАТО [Електронний ресурс]
<https://suspilne.media/673612-ssa-ta-nimeccina-vvazaut-so-treba-vidklasti-zaprosenna-ukraini-v-nato-foreign-policy/> (дата звернення: 31.01.2024)
22. Туреччина щодо вступу [Електронний ресурс]
<https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-nato-turechchyna-posol/32496732.html> (дата звернення: 10.07.2023)

23. Угода про співпрацю з кібербезпеки [Електронний ресурс]
<https://president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89245> (дата звернення: 24.02.2024)
24. Україна-НАТО [Електронний ресурс]
<https://www.euointegration.com.ua/tags/nato-ukraine/> (дата звернення: 23.05.2024)
25. "Україна - НАТО: діагностика партнерства" [книга]
<https://modelkits.com.ua/kniga-ukraina-nato-diagnostika-partnerstva/> (дата звернення: 2015)
26. Україна-НАТО початок відносин (1990 роки) [Електронний ресурс]
<https://censs.org/stan-vzayemovidnosyn-nato-ta-ukrayiny/> (дата звернення: 09.02.2023)
27. Франція підтримає вступ України [Електронний ресурс]
<https://suspilne.media/511713-francia-pidtrimae-vstup-ukraini-do-nato-le-monde/> (дата звернення: 14.07.2021)
28. Хартія (ВР України) [Електронний ресурс]
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (дата звернення: 11.07.1997)
29. Хронологія відносин (Україна-НАТО) [Електронний ресурс]
<https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-nato/hronologiya-vidnosin-ukrayina-nato> (дата звернення: 27.12.2019)
30. Чому Росія боїться вступу України до НАТО [Електронний ресурс]
<https://www.ukrainer.net/rosiia-nato/> (дата звернення: 08.03.2022)
31. Що думають більшість країн про вступ? [Електронний ресурс] вступ України до НАТО – <https://armyinform.com.ua/> (дата звернення: 13.02.2024)
32. Як вступ Фінляндії до НАТО вплине на Україну [Електронний ресурс]
<https://cpd.gov.ua/main/yak-vstup-finlyandiyi-do-nato-vplyne-na-rosiyu-ta-ukrayinu/> (дата звернення: 04.04.2023)

33. Які країни НАТО документально підтримали рух України до Альянсу [Електронний ресурс] <https://www.slovoidilo.ua/2023/07/03/infografika/polityka/yaki-krayinynato-dokumentalno-pidtrymaly-rux-ukrayiny-alyansu> (дата звернення: 15.05.2024)
34. American support to Ukraine <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/> (дата звернення: 10.05.2024)
35. Bulgaria–Ukraine relations https://en.wikipedia.org/wiki/Bulgaria%E2%80%93Ukraine_relations (дата звернення: 10.03.2023)
36. Cooperation with NATO <https://mfa.gov.ua/cooperation-nato> (дата звернення: 06.07.2021)
37. Czechia stands in solidarity with Ukraine https://mzv.gov.cz/newdelhi/en/bilateral_relations/india/czechia_stands_and_will_stand_in.html (дата звернення: 24.02.2024)
38. England relations with Ukraine <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2023/06/21/7407889/> (дата звернення: 21.06.2023)
39. Estonian PM urges support for Ukraine's NATO membership on Estonia's 20th anniversary in Alliance <https://www.eurointegration.com.ua/eng/news/2024/03/29/7182673/> (дата звернення: 29.03.2024)
40. Essentials NATO-Ukraine <https://natolibguides.info/nato-ukraine> (дата звернення: 28.07.2022)
41. Germany do not support Ukraine's accession to NATO – Ukraine's Deputy Prime Minister for Integration <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/04/5/7449949/> (дата звернення: 05.04.2024)
42. “How NATO Adapts: Strategy and Organization in the Atlantic Alliance Since 1950” Seth A. Johnston [книга]

- https://books.google.com.ua/books/about/How_NATO_Adapts.html?id=CNvWDQAAQBAJ&redir_esc=y (дата звернення: 2017 рік)
43. In or Out: The Complicated History Between NATO and Ukraine
<https://home.heinonline.org/https://natolibguides.info/nato-ukraineblog/2022/03/in-or-out-the-complicated-history-between-nato-and-ukraine/> (дата звернення: 14.03.2022)
44. Myths & Pretexts: NATO and Origins of the Ukraine Crisis
<https://www.iir.cz/lies-provocations-or-myths-pretexts-nato-and-the-ukraine-crisis> (дата звернення: 22.05.2017)
45. NATO member countries
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm (дата звернення: 11.03.2024)
46. NATO-Ukraine Relations & The NATO Representation to Ukraine
<https://vrkadry.rada.gov.ua/uploads/documents/30801.pdf> (дата звернення: november 2019)
47. NATO's response to Russia's invasion of Ukraine
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192648.htm (дата звернення: 21.03.2024)
48. "NATO and the Russian War in Ukraine" Edited by Janne Haaland Matlary
[книга] <https://www.hurstpublishers.com/book/nato-and-the-russian-war-in-ukraine/> (дата звернення: 2024 рік)
49. "NATO: From Cold War to Ukraine, a History of the World's Most Powerful Alliance"
[книга] https://www.yakaboo.ua/ua/nato-from-cold-war-to-ukraine-a-history-of-the-world-s-most-powerful-alliance.html?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw4MSzBhC8ARIsAPFOuyVfpN_tuaGxqj6KEpDnM8-SRSilqyFuCJLRepDw_KQacUqI0RtqA_YaAn1FEALw_wcB (дата звернення: 2024)
50. Policy & History <https://ua.usembassy.gov/our-relationship/policy-history/>
(дата звернення: 04.03.2024)

51. Polish Sejm supported Ukraine's accession to NATO
<https://www.pravda.com.ua/eng/news/2023/06/16/7407221/> (дата звернення: 16.06.2023)
52. Relations with Ukraine
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm (дата звернення: 10.05.2024)
53. Security commitments and long-term support: Ukraine and Finland have signed a security agreement <https://www.president.gov.ua/en/news/garantiyi-bezpeki-j-dovgostrokovoyi-pidtrimki-ukrayina-ta-fi-90029> (дата звернення: 03.04.2024)
54. The history of NATO-Ukraine cooperation dates back to January 1992 <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/cooperation-international-organizations/nato> (дата звернення: 18.12.2019)
55. “The Future of NATO: Facing an Unreliable Enemy in an Uncertain Environment” S.Nelson Drew [книга] <https://www.yakaboo.ua/ua/the-future-of-nato-facing-an-unreliable-enemy-in-an-uncertain-environment.html> (дата звернення: 1991)
56. «The Third World War» by Sir John Winthrop Hackett [книга] <https://www.amazon.com/Third-World-John-Winthrop-Hackett/dp/0025471600> (дата звернення: 1979)
57. Ukraine–NATO relations
https://en.wikipedia.org/wiki/Ukraine%E2%80%93NATO_relations (дата звернення: 05.04.2022)
58. Ukraine and NATO: Dynamics of the Relationship
<https://www.wilsoncenter.org/event/ukraine-and-nato-dynamics-the-relationship> (дата звернення: 08.01.2007)
59. Ukraine and NATO: The Politics of Soft Cooperation
<https://www.jstor.org/stable/26296597> (дата звернення: 1997)

60. Ukraine–NATO Relations: Closer Partnership or Membership?
<https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/ukraine-nato-relations-closer-partnership-or-membership> (дата звернення: 06.07.2023)
61. U.S. Security Cooperation with Ukraine <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/> (дата звернення: 10.05.2024)
62. What is Nato, which countries are members and how much do they spend on defence? <https://www.bbc.com/news/world-europe-18023383> (дата звернення: 23.04.2024)
63. What's NATO, and why does Ukraine want to join?
<https://theconversation.com/whats-nato-and-why-does-ukraine-want-to-join-175821> (дата звернення: 31.01.2022)